

Oricit de însemnate ar fi schimbările din vocabular, atât sub aspect cantitativ, cât și calitativ, ele singure nu pot constitui o bază de discuție pentru periodizarea limbii. (Evoluția lexicului poartă în mod vizibil amprenta raporturilor imediate dintre fenomenele din realitate și expresia lor lingvistică). O astfel de periodizare ar coincide cu istoria vocabularului, care, la rândul ei, ar fi, într-o formă sau alta, însăși istoria socială privită însă numai prin prisma evoluției cuvintelor¹.

În capitolul privitor la împrumuturi, pornind de la frecvența și gradul lor de adaptare la sistemul limbii ruse, autorul distinge două perioade. Prima perioadă (anii 30—60) autorul o caracterizează printr-un mare număr de împrumuturi, în special în domeniul terminologiei, care se fac de obicei sub influența traducerilor masive din franceză, engleză și germană. A doua perioadă (anii 60—70) este mai puțin bogată în împrumuturi. În schimb, ea înseamnă largă folosire a împrumuturilor apărute în limbă în prima perioadă, în multe cazuri asimilarea lor definitivă. Majoritatea împrumuturilor, mai ales termeni, primesc în această perioadă forma cu care s-au consacrat în limba rusă literară (p. 139).

Reținem ca meritoriu în acest capitol nu numai bogăția datelor², cât mai ales faptul că autorul, o dată cu descrierea faptelor acordă un mare spațiu în economia întregului capitol explicării lor.

Astfel, arătându-se, pe bună dreptate, frecvența deosebit de mare a împrumuturilor în domeniul terminologiei științifice, se indică și cauzele care au provocat-o (p. 59, 130): o cauză o constituie necesitatea de a completa domenii ale vocabularului insuficient înzestrate (este cazul lexicului social-politic, filozofic și științific). O altă cauză a fluxului mare de împrumuturi o constituie preferința pe care o manifestă limba în această perioadă pentru termeni proveniți din alte limbi în locul termenilor tradiționali autohtoni. Autorul motivează această preferință prin faptul că termenii împrumutați sînt mai bine „conturați” în această calitate, au un cîmp semantic mai restrîns.

În cazul lexicului social-politic, filozofic și științific, existența termenilor internaționali consacrați (în majoritatea cazurilor de proveniență franceză și engleză) cât și autoritatea celor³ care îi introduc și îi vehiculează la început în limbă fac ca aceasta să-i accepte cu multă ușurință.

În continuarea, autorul arată care este soarta împrumuturilor, modul în care ele se impun în limbă, dificultățile legate de adaptarea lor la sistemul limbii ruse. Minuțiozitatea și profunzimea analizei întreprinse ne oferă observații foarte interesante în legătură cu gama largă de nuanțări semantice și stilistice generată de coexistența și de permanenta interdependență între termenii împrumutați și termenii din limba comună. Este cazul cuvintelor *адекватный* și *соответствующий*, *соответственный*, *совпадающий*; *банальный* și *пошлый*; *вульгарный* și *грубый*; *наивный* și *простодушный*; *компенсация* și *возмещение* (p. 131, 177).

Ocupîndu-se de originea împrumuturilor, autorul ridică problema mult discutată în filologia rusă a lexicului internațional⁴ (p. 157—158). Păstrînd „internaționalismele” în sfera împrumuturilor, autorul se menține pe poziții tradiționale. Un interes deosebit reprezintă și modul cum este tratat calcul (164—173).

În capitolul următor, autorul se ocupă de aspectul lexicologic și gramatical al derivării, relevă tendințele ei tipice în perioada studiată, precum și particularitățile care o deosebesc de derivarea perioadei precedente.

Autorul, pe bună dreptate, relevă interesul deosebit pe care îl suscită clasificarea relațiilor semantice și stilistice care se stabilesc între diferitele elemente derivative alcătuitoare ale unui nou cuvînt. Astfel, remarcăm reunirea într-un cuvînt a elementelor derivative de proveniență diferită (împrumuturi și elemente autohtone): *манипулирование* alături de *манипуляция*

¹ Cf. A. I. Rosetti, *Tratatul de istorie a limbii române (TILR)*, în SCL XVI, nr. 1 din 1965, p. 7.

² Împrumuturile în perioada anilor 30—60 reprezintă mai mult de 1/3 din totalul elementelor noi lexicale, circa 2000 de cuvinte — titlu (p. 58).

³ Vezi democrații-revoluționari ruși, în special Belinski, căruia autorul îi atribuie un merit deosebit în răspîndirea multor termeni împrumutați (p. 67, 545—546).

⁴ Cf. I. A. Belcikov, *Интернациональная терминология в русском языке*, Moscova, 1959; M. M. Maikovski, *К проблеме так называемой интернациональной лексики*, în «Вопросы языкознания», nr. 1 din 1960; V. F. Akulenko, *Существует ли интернациональная лексика?* în «Вопросы языкознания», nr. 3 din 1961; I. F. Protchenko, *Из наблюдений над интернациональной лексикой* în «Русский язык в школе», nr. 3 din 1962.